



# Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

## МИШЉЕЊЕ

**Датум усвајања: 27. новембар 2013. године**

**Предмети бр. 90/09 и 103/09**

**Оливера ВИТОШЕВИЋ и Арсеније ВИТОШЕВИЋ**

**против**

**УНМИК-а**

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 27. новембра 2013. године,  
уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег  
гђе Кристин ЧИНКИН  
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

### **I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ**

1. Жалба гђе Оливере Витошевић (предмет бр. 90/09) уложена је 8. априла 2009. године. Жалба г. Арсенија Витошевића (предмет бр. 103/09) уложена је 13. априла 2009. године. Обе жалбе су уписане 30. априла 2009. године.

2. Дана 9. децембра 2009. године, Комисија је од жалилаца затражила додатне информације. Није добијен никакав одговор.
3. Дана 24. октобра 2009. године, у складу са Правилем 20 Правилника о процедури Комисије, Комисија је одлучила да споји предмете.
4. Дана 8. децембра 2010. године, Комисија је од жалилаца поново затражила додатне информације. Дана 13. децембра 2011. године, гђа Оливера Витошевић је доставила одговор.
5. Дана 25. марта 2011. године, Комисија је проследила предмете бр. 90/09 и 103/09 Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)<sup>1</sup>, ради примедби на прихватљивост жалби. Дана 18. јуна 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
6. Дана 12. августа 2011. године, Комисија је прогласила жалбе прихватљивим.
7. Дана 15. августа 2011. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости СПГС-у, и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета и достављање истражних списа.
8. Дана 12. фебруара 2012. године, 29. априла 2012. и 17. јуна 2013. године, Комисија је поновила свој захтев СПГС-у како би добила примедбе на меритум и истражне списе.
9. Дана 8. јула 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор, заједно са доступним истражним списима.
10. Дана 5. августа 2013. године, Комисија је од СПГС-а затражила додатне информације и примедбе на меритум жалби.
11. Дана 4. септембра 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
12. Дана 16. септембра 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање истражних списа у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.
13. Дана 25. новембра 2013. године, СПГС је доставио додатне информације и примедбе на меритум жалбе.

## **II. ЧИЊЕНИЦЕ**

### **A. Општи преглед догађаја<sup>2</sup>**

---

<sup>1</sup> Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

<sup>2</sup> Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину,

14. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током сукоба и након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
15. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северноатлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
16. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
17. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
18. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне

земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.

19. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
20. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
21. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
22. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосудја на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
23. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне

остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

24. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
25. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на радње које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ово Одељење правде и полиција УНМИК-а предати су ЕУЛЕКС-у.

## **В. Околности везане за отмицу г. Срђана Витошевића**

26. Жалиоци наводе да је њихов син, Срђан Витошевић, нестао 17. јула 1998. године. Тог дана, око 18.00 часова, он је изашао из своје куће у Ораховцу и колима се упутио ка апотеци у центру града.
27. Жалиоци објашњавају да је, након што је њихов син изашао из куће, дошло до оружаног окршаја између полицијских снага и ОВК. Њега су наводно касније одвели припадници ОВК. Његов аутомобил је касније пронађен у Ораховцу, оштећен са предње стране, али без видљивих трагова крви у унутрашњости.
28. Гђа Витошевић је обавестила Комисију да је приближно у исто време киднаповано још неколико особа. Две од тих особа које су успеле да побегну, рекле су јој да су виделе њеног сина у затвору ОВК у Малишеву. 2005. године, пријатељ јој је рекао да је видео Срђана Витошевића и његовог рођака у Албанији, где су радили на утовару и истовару робе и да су им имена промењена.
29. Жалиоци наводе да су пријавили нестанак свог сина Окружном јавном тужиоцу у Призрену и МКЦК-у, али да до данас нису добили одговор.
30. Дана 24. јула 1998. године, МКЦК је покренуо захтев за проналажење Срђана Витошевића. Његово име се такође налази у бази података на мрежи коју води МКНЛ<sup>3</sup>, у бази података коју води КНЛСМ, као и у дописима који садрже списак

<sup>3</sup> База података је доступна на адреси: [http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp\\_details\\_popup&l=en](http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en) (прегледано 21. новембра 2013.).

несталих лица који је МКЦК послао УНМИК-у, датираним на 12. октобар 2001. и 11. фебруар 2002. године.

31. Гђа Оливера Витошевић наводи да је такође уложила кривичну пријаву у вези са отмицом њеног сина УНМИК-овом Међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Призрену негде 2002. или 2003. године, као и да је 2004. или 2005. године дала изјаву у УНМИК-овој канцеларији у Митровици.
32. Према информацијама које је доставио СПГС, посмртни остаци Срђана Витошевића пронађени су и идентификовани 7. фебруара 2006. године. Међутим, жалиоци су одбили да прихвате да су то посмртни остаци њиховог сина и тврде да се не зна где се Срђан Витошевић налази.

### **С. Истрага**

33. У вези са овим предметом, Комисија је од УНМИК-а добила истражне документе који су се претходно налазили код УНМИК-овог КНЈСМ-а и полиције УНМИК-а (ЈНЛ и ЈИРЗ). Комисија напомиње да је УНМИК потврдио да су достављена сва доступна документа.
34. Што се тиче објављивања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

#### *1) Потрага за жртвом, идентификација и предаја посмртних остатака који су вероватно њени*

35. Истражни списи откривају да је КНЈСМ, уз помоћ КФОР-а, спровео процену могуће гробнице у близини града Малишево 12. новембра и 2. децембра 2004. године, након што је добио информације од сведока. Међутим, из информација у истражном спису се види да ове посете локацијама нису дале позитивне резултате у погледу могућих гробних места.
36. У истражним списима је назначено да је, 18. маја 2005. године, извршена обдукција неидентификованих посмртних остатака који су били ексхумирани из гроба чија локација није наведена. Касније су идентификовани као посмртни остаци Срђана Витошевића. Узрок смрти је идентификован као „рана на глави нанета пиштољем“.
37. Дана 7. фебруара 2006. године, на основу резултата ДНК анализе и поређења анте-мортем и пост-мортем података, УНМИК-ов КНЈСМ издао је потврду идентитета Срђана Витошевића. КНЈСМ је истог дана издао смртовницу за Срђана Витошевића. Наведено је да је до смрти дошло услед „повреде главе и десне бутине нанете пиштољем“.
38. Према наводима СПГС-а, није било могуће пронаћи информације о поступку предаје посмртних остатака који су идентификовани као посмртни остаци Срђана

Витошевића у периоду од њихове идентификације 7. фебруара 2006. до 9. децембра 2008, када је окончан УНМИК-ов извршни мандат у области правосуђа на Косову.

39. Из информација које је доставио СПГС проистиче да је, после 9. децембра 2008, ЕУЛЕКС-ово Одељење за судску медицину у неколико наврата контактирало жалиоце како би им предало посмртне остатке. Међутим, они су одбили да прихвате да су ти посмртни остаци заправо посмртни остаци њиховог сина.
40. Дана 17. децембра 2010. године, посмртне остатке који су идентификовани као посмртни остаци Срђана Витошевића преузео је представник Комисије за нестала лица Владе Србије.

1) *Истрага у вези са починиоцима*

41. Истражни спис садржи допис полиције УНМИК-а, датиран на 29. март 2004, под називом „Објављивање информација у вези са масакром Кљечка од стране српске полиције“. Истражитељ у допису спомиње затвор ОВК у селу Деновац, у општини Ораховац. Истражитељ наводи да су сведоци говорили о много српских и албанских затвореника које су тамо држали чланови ОВК 23. јула 1998. године и око тог датума. У закључку дописа се поставља питање да ли Канцеларија за везу има било каква „сазнања о додатним сведоцима/очевицима, који могу дати релевантне информације о жртвама и починиоцима“.
42. Истражни спис садржи документ одштампан са Интернет странице организације *Human Rights Watch*, датиран на 12. фебруар 2004. У овом документу, под насловом „Отмице етничких Срба од стране ОВК“, детаљно су представљени различити наводи у вези са активностима ОВК усмерених против етничких Срба на Косову. Означен је пасус под насловом „Отмице у Ораховцу“, као и име Срђана Витошевића, који је укључен у детаљан резиме ових догађаја.
43. Истражни досије садржи резиме разговора са г. Ј. Л, датиран на 23. март 2005. Он тврди да је био притворен са Срђаном Витошевићем и другим косовским Србима 17. јула 1998. године у затвору у Малишеву или у његовој близини. Он описује како су га чланови ОВК одвели из затвора у белом комбију, 18. јула 1998. године, заједно са Срђаном Витошевићем и још двоје Срба, у шумљену област удаљену око 30 минута. Сећа се да се возило тамо зауставило и да му је наређено да изађе из комбија заједно са осталим косовским Србима. У том тренутку је г. Ј. Л. успео да побегне. Истражни службеник је закључио: „Добијене информације јасно указују на кривичну природу нестанка Витошевић Срђана“.
44. Истражни спис садржи два штампана извода из базе података полиције УНМИК-а, оба од 9. марта 2005, са примерцима кривичних пријава које је жалилац гђа Оливера Витошевић поднела Међународним тужиоцима Округног јавног тужилаштва у Призрену и Приштини. Спис такође садржи и потписани примерак изјаве сведока коју је дала жалилац Оливера Витошевић, датиране на 21. мај 2005. Она у тој изјави описује догађаје који су претходили отмици Срђана Витошевића.
45. У извештају о случају УНМИК-овог ЈИРЗ-а, датираном на 13. јул 2005, укратко су описани догађаји који су претходили отмици Срђана Витошевића и наведено је: „ОВК је тог дана спровео и напад у Ораховцу, који је наводно трајао 3 дана и ноћи“.

46. Истражни досије садржи документ под насловом „Додатак – Резимеи изјава сведока“ са поднасловом „Ораховац“. У документу је наведено 23 сведока, са резимеима њихових изјава у облику листе са набројаним ставкама. Овај документ укључује имена жалилаца и њихову пријаву у вези са Срђаном Витошевићем. Поред тога, документ такође садржи име сведока А. А, који је описао да је видео „људе из Ораховца“ како их одводе на „пољопривредно газдинство С. Ц.“. У коментару поред овог описа назначено је да је ово можда локација коју г. Ј. Л. назива „Црвеница“.
47. Истражни спис садржи кривичну пријаву коју је жалилац гђа Оливера Витошевић поднела „Међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Призрену“. У жалби су детаљно описани предметни догађаји, наводни злочини који су почињени и захтеви за кривично гоњење лица одговорних за отмицу Срђана Витошевића. Истражни досије такође садржи документ сачињен у ЈИРЗ-у, без назначеног датума. У овом документу, под насловом „Масовно убиство, јул 1998, тим 5, област Ораховца“, дат је индекс изјава сведока. У том списку се помињу жалиоци и г. Ј. Л.
48. Истражни досије садржи документ под називом „Списак сведока из Ораховца“, од 16. јануара 2006. На овом списку осморо лица налазе се и жалиоци гђа Оливера Витошевић и г. Ј. Л. Поред тога, документ садржи и списак под насловом „Жртве из Ораховца-блокаде на путевима (17-21/07/98)“. На овом списку се налази жртва, Срђан Витошевић.
49. Дана 25. октобра 2007, истрагу је прегледао ЈИРЗ, што је документовано и извештају о анализи случаја који се налази у истражном досијеу. Под једним од наслова у документу „Статус предмета: неактиван“, наведен је резиме догађаја у вези са отмицом Срђана Витошевића. Закључује се да изгледа да ниједна радња није предузета у погледу даље истраге након разговора са сведоком, г. Ј. Л. Наводи се да „овај сведок има добре информације из прве руке које треба да испита ЈИРЗ или Јединица за нестала лица“.
50. Истражни досије садржи документ извесног лица В. З. потписаног као „Председник суда“ у коме су идентификована сва лица која су отета из Ораховца јула 1998, као и командант ОВК у овој области, као лице првенствено одговорно за ове отмице.

### **III. ЖАЛБЕ**

51. Жалиоци се жале на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу Срђана Витошевића. У том погледу, Комисија сматра да се они позивају на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
52. Жалиоци се такође жале на душевну бол и патњу, које су им наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалиоци ослањају на члан 3 ЕКЉП.



## IV. ПРАВО

### A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

#### 1. Опсег разматрања Комисије

53. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
54. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
55. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
56. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.

57. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 56). У конкретним случајевима убиства и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убиства и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
58. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

## 2. Поднесци страна

59. Жалиоци се жале, у суштини, на повреду права у вези са изостанком адекватне кривичне истраге отмице Срђана Витошевића. Жалиоци такође наводе да нису били обавештени о томе да ли је истрага спроведена и какав је био исход.
60. У свом поднеску од 8. јула 2013, СПГС напомиње да је УНМИК у овом случају успео да добије примерак досијеа предмета који је саставио УНМИК-ов КНЛСМ, као и информације из досијеа које је саставила бивша Јединица за ратне злочине (ЈРЗ). Међутим, он наводи да „постоји могућност да постоје додатне и важне информације, изван горепомнутих докумената“.
61. У својим примедбама на меритум жалбе сходно члану 2, СПГС напомиње да је до отмице Срђана Витошевића дошло јула 1998. године, док је сукоб још трајао.
62. У то време, одговорност за истрагу предмета лежала је на Савезним и југословенским органима. СПГС прихвата да је од 11. јуна 1999. па надаље УНМИК преузео одговорност да спроведе истрагу. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
63. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011.

године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

64. Са становишта СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом веома сличном оној у Босни у периоду након сукоба на Косову. СПГС наводи да је на хиљаде људи расељено или нестало. Многи људи који су нестали, отети су, убијени, и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
65. У јуну 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покаже да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација. СПГС наводи да је, узевши у обзир горе описане потешкоће, „процес ефикасног решавања нестанака и других озбиљних повреда међународног хуманитарног права био постепен“ на Косову, што се види у предмету *Палић*, поменутом горе у тексту. СПГС закључује да је рад КНЛСМ-а у великој мери допринео утврђивању локације и судбине несталих из сукоба на Косову; међутим, није било могуће пронаћи све нестале унутар временског оквира и ресурса који су били доступни у том тренутку.
66. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио

КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљење куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

67. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на иностраној територији и у иностраној земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке ометале су могућност полиције УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе повезаних са ситуацијама након сукоба.
68. Што се тиче проналажења посмртних остатака, СПГС наводи да су УНМИК-ови истражни напори довели до проналажења и идентификације посмртних остатака Срђана Витошевића, што се догодило фебруара 2006. У то време је спроведена аутопсија којом је установљен узрок смрти. Међутим, ЕУЛЕКС је предао посмртне остатке идентификоване као посмртне остатке Срђана Витошевића представнику Комисије за нестала лица Владе Србије 2010. године. У том смислу, СПГС наводи да „у списима нема информација о било каквом разлогу за задржавање посмртних остатака од стране УНМИК-а“ „током периода који је почео 7. фебруара 2006, а завршио се 9. децембра 2008, односно датума када је окончана одговорност УНМИК-а у вези са полицијом и правосуђем на Косову“. СПГС наводи да „УНМИК такође нема никакве информације о званичном обавештавању породице или о процедури у случају одбијања преузимања посмртних остатака“.
69. Што се тиче идентификације и извођења починилаца пред лице правде, СПГС конкретно тврди да је „истрагу отворила полиција УНМИК-а“ и да из истражних списа произлази да је „случај нестанка и смрти г. Срђана Витошевића био део истраге масовног убиства које се десило у области Ораховца“. СПГС наводи да су истражитељи препоручили 2005. године да „истражни досије остане отворен и на чекању пред ЈРЗ-ом, вероватно како би касније био разматран ако иступе нови сведоци или ако додатне информације постану доступне“.

70. СПГС на крају тврди да је „очигледно да је полиција УНМИК-а предузела истражне кораке у складу са процедуралним захтевима члана 2, у циљу извођења починилаца пред лице правде“.

### 3. Процена Комисије

71. Комисија сматра да се жалиоци позивају на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом Срђана Витошевића.

#### a) Подношење релевантних списа

72. СПГС примећује да су сви доступни списи који се тичу истраге достављени Комисији. Међутим, у својим примедбама од 8. јула 2013, СПГС наговештава да би списи могли бити непотпуни (видети § 61 горе у тексту).

73. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

74. Комисија напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те тако може покренути, сâмо по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који делови могу бити непотпуни.

75. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

#### b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

76. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). КЉП такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрања окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети КЉП, Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети

такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Аранске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитрарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

77. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
78. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 59 изнад у тексту, при § 136).
79. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
80. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 59; при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући,

- између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 79 изнад, при § 312; и *Исајева против Русије*, наведен у § 79 изнад, при § 212).
81. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 77, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЉП, *Велсеа и Мазачев против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
82. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЉП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 80 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 59, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталога лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, у § 46; у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЉП [ВВ] наведен изнад, у § 59, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, у § 64).
83. Што се тиче захтева за јавним надзором, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 79 изнад, при §§ 311-314; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен у § 79 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЉП 2011.).
84. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних

злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ББ], *Ал-Масри против Бивше југословенске републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Као што је то рекао Генерални секретар УН-а: „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. Што се тиче несталих лица... то подразумева и право да се сазна судбина жртве и место на коме се она налази“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође Савет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009.).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

85. Комисија је свесна чињенице да је до отмице Срђана Витошевића дошло током сукоба на Косову јула 1998. године, приближно 11 месеци пре УНМИК-овог распоређивања на Косову. УНМИК је сазнао за случај у ситуацији након оружаног сукоба када су цветали криминал, насиље и недостатак безбедности.
86. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
87. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
88. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај *ХРАП, Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
89. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама тадашње Југославије (видети, између осталих примера, случај *ЕСЈП, Палић против Босне и*



*Херцеговине*, наведен изнад у § 80 и случај ЕСЈП, *Јуларих против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011.). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 83, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 79, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 79, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).

90. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 77 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЈП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 79, при §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
91. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 76, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
92. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, довеле до тога да буде од кључног значаја да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут расподеле свеобухватне одговорности у погледу надзора и

праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЈП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као „добро функционишући“ и „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 22 изнад).

93. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 80 горе у тексту, § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 62).

94. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

95. Што се тиче околности у вези с овим случајем, Комисија напомиње да су постојали очигледни недостаци у спровођењу истрага од њиховог почетка, имајући у виду да је почетни ступањ истраге од изузетног значаја. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 59), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истрага са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области управљања правдом (видети § 24 изнад).

96. Жалиоци тврде да је отмица њиховог сина пријављена МКЦК-у и, након њиховог распоређивања, органима УНМИК-а. Услед недостатка конкретне документације у том смислу, Комисија сматра да је УНМИК постао упознат са нестанком Срђана

Витошевића најкасније октобра 2001, када је МКЦК обавестио УНМИК о његовом нестанку (видети § 30 горе у тексту).

97. Комисија констатује да, иако се тачан датум почетка истраге у циљу идентификације могућих починилаца не види из предметних списа, УНМИК је спровео прве документоване истражне радње марта 2004. (видети § 41 горе у тексту). Комисија такође напомиње да је изјава сведока г. Ј. Л, који тврди да је отет заједно са Срђаном Витошићем, али је успео да побегне, узета тек марта 2005.
98. Комисија такође констатује да је из предметних списа очигледно да су, почевши од 2004. године, истражитељи били свесни да је случај Срђана Витошевића део шире истраге отмица, притварања и убистава који су се десили на подручју Ораховца 1998. и 1999. године. Међутим, оно што не постоји у записима о таквој истрази која укључује могући образац отмица, притварања и убистава, јесте икакав доказ који указује на систематску истрагу тог случаја. Документи који су достављени углавном се састоје од резимеа информација којима се идентификују чињенице, могући сведоци и лица од којих су можда узете изјаве, као и информације НВО у вези са догађајима у Ораховцу. Нису достављене званичне изјаве других сведока и нису дате информације у вези са икаквим званичним истражним корацима у покушају да се пронађе затвор у Малишеву. Поред тога, чини се да информације добијене од кључних сведока идентификованих у истрази, као што је г. Ј. Л, нису даље праћене и истражене.
99. Комисија даље констатује да изгледа да нису предузете друге активности, као што је обављање разговора са потенцијалним сведоцима о месту где је пронађен аутомобил, особама које су пријавиле да су виделе жртву у затвору ОВК у Малишеву, сведоком А. А, који је изгледа потврдио изјаву Ј. Л. и са лицем које је тврдило да је видело Срђана Витошевић у Албанији.
100. У погледу периода у току ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума и даље постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге, чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.
101. Комисија такође сматра да је УНМИК, пошто лица одговорна за злочин нису била пронађена, имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио сроднике Срђана Витошевића о било каквим могућим новим траговима у истрази.
102. ЈИРЗ је 2007. године заиста прегледао случај Срђана Витошевића, када су истражитељи који су извршили преглед описали сведочење г. Ј. Л. као важан доказ који захтева даље радње. Треба напоменути да се овај преглед предмета, током ког је овај конкретан проблем идентификован, догодио око две године након што је обављен првобитни разговор са г. Ј. Л. Поред тога, изгледа да никаква даља истражна радња није предузета након прегледа.
103. Што се тиче проналажења посмртних остатака, Комисија констатује да су они откривени маја 2005, а идентификовани ДНК анализом 7. фебруара 2006.

Аутопсијом, која је спроведена истог дана, установљена је насилна природа смрти Срђана Витошевића. Комисија такође констатује да није дато никакво објашњење за то што до предаје посмртних остатака који су идентификовани као посмртни остаци Срђана Витошевића није дошло током периода под надлежношћу УНМИК-а и које напоре је УНМИК уложио у том погледу.

104. Очигледан недостатак адекватне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
105. У одговору на поднесак СПГС-а да су, од 2007. године истражитељи ЈИРЗ-а препоручили да случај Срђана Витошевића остане отворен и на чекању како би се касније разматрао у случају да постану доступни додатни сведоци или информације, Комисија сматра да је проналажење информација потребних за попуњавање празнина у истрази главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да би оправдали своју неактивност. Као што је показано, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а је једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је можда довело до губитка потенцијалних доказа. Полиција УНМИК-а заправо није истражила информације које је имала.
106. Комисија прихвата чињеницу да дужност спровођења истраге није прекршена само због тога што истрага није довела до задовољавајућег резултата. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија мора стога да закључи да су, у погледу спровођења разумних истражних поступака у истрази, постојали озбиљни недостаци у погледу ефикасности истраге.
107. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 80 изнад), као што то налаже члан 2.
108. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси.
109. Жалиоци напомињу да од УНМИК-а нису добили никакве повратне информације које се односе на истрагу везану за њиховог сина. Комисија напомиње да је полиција УНМИК-а, маја 2005. године, узела изјаву сведока од жалиоца гђе Витошевић, у којој су наглашене околности везане за отмицу њеног сина. Међутим, у предметним списима нема назнака даљих контаката са жалиоцима како би били обавештени о статусу истраге, чак ни након проналажења и идентификације посмртних остатака за које се верује да су посмртни остаци Срђана Витошевића. Комисија стога сматра да породица жалилаца није имала приступ истрази како то налаже члан 2.

110. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице Срђана Витошевића. У складу с тим, постојало је кршење члана 2, процедуралног проширења, ЕКЉП.

## **В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП**

111. Комисија сматра да се жалиоци позивају, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП.

### **1. Опсег разматрања Комисије**

112. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 54-59 горе у тексту).

113. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП (ВВ), *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП (ВВ), *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 90, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80, при § 74; ЕСЉП, *Алпату Израилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

114. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

### **2. Поднесци страна**

115. Жалиоци наводе да су недостатак информација и неизвесност у погледу отмице Срђана Витошевића, нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи његов нестанак, проузроковали душевну патњу њима и њиховој породици.

116. Што се тиче члана 3, СПГС не оспорава душевну бол и патњу које су жалиоци претрпели услед отмице Срђана Витошевића, али тврди да не постоји никакав доказ који би указао на то да се УНМИК понашао недолично при одговарању на упите жалилаца. Такав захтев, он тврди, неопходан је елемент за утврђивање повреде члана 3.

117. На крају, СПГС наводи да се душевна бол и патња жалиоца не могу приписати УНМИК-у већ да су оне последица отмице и вероватног убиства Срђана

Витошевића. СПГС закључује да патњи жалилаца недостају карактеристике које би је разликовале од емотивног бола за који се може сматрати да је нужно изазван код сродника жртве озбиљних кршења људских права.

### 3. Процена Комисије

#### a) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

118. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП (ВВ), *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

119. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 76, при § 150).

120. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

121. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестанци представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, У. Н. док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, У. Н. док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

122. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи

информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 76, при § 94).

123. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истражи коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 112, при § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
124. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башиаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „без жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропуст државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор“. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, став 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 91, при § 11.7).

125. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте, нити на процедуралне чинове; напротив, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЈП, *Аћини против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
126. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 122, при § 109; ЕСЈП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, § 147; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 90, при § 140).
127. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЈП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЈП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЈП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
128. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЈП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЈП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

*b) Применљивост члана 3 на контекст Косова*

129. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 54 - 59 горе у тексту).
130. Комисија понавља да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а описао систем полиције и правде на Косову до 2003. године као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 22 горе у тексту).
131. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.



132. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

*с) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету*

133. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЈП.

134. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалилаца и Срђана Витошевића. Два жалиоца су родитељи жртве.

135. Комисија указује на одлагање од приближно 5 година од проналажења посмртних остатака Срђана Витошевића до тренутка када их је преузела Комисија за нестала лица Владе Србије. Комисија напомиње одбијање жалилаца да прихвате ове посмртне остатке као посмртне остатке свог сина. Иако Комисија не може да заузме никакав став по питању валидности ДНК анализе, она може проценити трајање периода током ког посмртни остаци нису враћени. У том погледу, Комисија такође напомиње да, током временског периода који је под њеном надлежношћу, односно до 9. децембра 2008. године, УНМИК није доставио никакву информацију или објашњење о покушајима које је начинио како би контактирао жалиоце и предао им посмртне остатке који су идентификовани као посмртни остаци Срђана Витошевића.

136. Комисија даље напомиње да се чини да током саме истраге ни полиција УНМИК-а ни тужиоци нису контактирали жалиоце, осим једном приликом када је гђа Оливера Витошевић дала изјаву УНМИК-овом тужиоцима. Фрустрираност коју су жалиоци осећали заиста је исказана чињеницом да је гђа Оливера Витошевић поднела додатну кривичну пријаву Окружном јавном тужилаштву у Призрену, 2002. или 2003. године и контактирала полицију УНМИК-а у Митровици 2004. или 2005. године. Комисија понавља да, с тачке гледишта члана 3, може проценити УНМИК-ове реакције и ставове према жалиоцима у њиховој целисти.

137. Изводећи закључке из пропуста УНМИК-а да достави комплетан истражни досије (видети § 61 горе у тексту) или да пружи могуће објашњење за изостанак континуираног и редовног контакта са жалиоцима или информација о кривичној истрази отмице и вероватног убиства Срђана Витошевића, Комисија сматра да је ова ситуација, која се наставила током периода временске надлежности Комисије, изазвала озбиљну неизвесност у вези са његовом судбином и статусом истраге.

138. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да су жалиоци трпели тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили њиховим жалбама и због њихове немогућности да сазнају шта се десило Срђану Витошевићу и времена које је било потребно за предају посмртних остатака. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол родитеља који морају да живе у неизвесности у вези са судбином свог сина мора бити неподношљив.

139. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је својим поступцима УНМИК допринео болу и душевној патњи жалилаца чиме је дошло до повреде члана 3 ЕКЉП.

## V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

140. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

141. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за отмицу Срђана Витошевића да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и његових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

142. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.

143. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 24), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

144. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

### **У погледу жалилаца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:**

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЉП, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са

захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу Срђана Витошевића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалиоци и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу Срђана Витошевића, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцима и њиховој породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцима за моралну штету коју су претрпели због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које су жалиоци претрпели услед понашања УНМИК-а.

### **Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:**

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

### **ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,**

Комисија, једногласно,

**1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**

**2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**

**3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**

- a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ СРЂАНА ВИТОШЕВИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ СРЂАНА ВИТОШЕВИЋА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦИМА;
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦИМА ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП.
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦЕ И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.

Андреј АНТОНОВ  
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ  
Председавајући

**СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ**

**ЦЈКИ** – Централна јединица за кривичну истрагу  
**СГПП** – Међународни споразум о грађанским и политичким правима  
**ОП** – Одељење правде  
**ОЈТ** – Окружно јавно тужилаштво  
**ЕКЉП** – Европска конвенција о људским правима  
**ЕСЉП** – Европски суд за људска права  
**ЕУ** – Европска унија  
**ЕУЛЕКС** – Мисија владавине права Европске уније на Косову  
**СРЈ** – Савезна Република Југославија  
**ХРАП** – Саветодавна комисија за људска права  
**КЉП** – Комитет за људска права Уједињених нација  
**ИАСЉП** – Интерамерички суд за људска права  
**МКНЛ** – Међународна комисија за нестала лица  
**МКЦК** – Међународни комитет Црвеног крста  
**МКТЈ** – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију  
**КФОР** – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)  
**ОВК** – Ослободилачка војска Косова  
**МоР** – Меморандум о разумевању  
**ЈНЛ** – Јединица за нестала лица  
**НАТО** – Северно-атлантски споразумни савез  
**КНЛСМ** – Канцеларија за нестала лица и судску медицину  
**ОЕБС** – Организација за европску безбедност и сарадњу  
**РИЈ** – Регионална истражна јединица  
**СПГС** – Специјални представник Генералног секретара  
**УН** – Уједињене нације  
**УНХЦР** – Високи комесар Уједињених нација за избеглице  
**УНМИК** – Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову  
**КПИЖ** – Комисија за проналажење и идентификацију жртава  
**ЈИРЗ** – Јединица за истрагу ратних злочина